

VOLUNTARIATUL ÎN EUROPA – TENDINȚE, OPORTUNITĂȚI ȘI PROVOCĂRI

Rodica CRUDU^{*}, Ecaterina BRAD[†]

Abstract

Volunteering is a way of self – development and possibility to use your creative potential. Volunteering helps people to find new friends, to open new horizons and perhaps discover something interesting according to their passions. Through this research the authors have proposed to reflect the history of volunteering. Also, they identified the main definitions of „volunteering”, consulting the literature. In general, the authors emphasized volunteering in Europe and clear policies and programmes of volunteering. A special focus on the paper was to analyze how did the volunteering phenomenon could be developed in Republic of Moldova and main volunteer organizations which do their activity in our country.

Key words: volunteering, voluntary, programmes of volunteering, volunteer organizations

1. Introducere

Actualmente, oamenii fac voluntariat ca formă de comunicare, ca apartenență la o gașcă sau pur și simplu din motive de creștere profesională. La nivel global, voluntariatul este o reală posibilitate de a interacționa cu diferite culturi, de a lega prietenii pe viață. Voluntariatul implică și un grad de responsabilitate și angajament, pe lângă faptul că înseamnă dăruire, altruism și apărarea unei cauze nobile. Cercetarea respectivă are ca obiective:

- analiza istoricului apariției voluntariatului;
- studierea noțiunii de „voluntariat” cu referire la literatura de specialitate și proiectarea tipurilor de voluntariat;
- analiza fenomenului de voluntariat în țările Uniunii Europene;
- studierea fenomenului de voluntariat în Republica Moldova.

2 Analiza istoricului apariției voluntariatului

Încă din epoca modernă, voluntariatul a devenit un element important al tuturor societăților. Celebra declarație a Națiunilor Unite ”Noi oamenii avem puterea de a schimba lumea” s-a transformat în acțiuni concrete ale voluntarilor la nivel global. Abia în anii 1920 și 1930, serviciile de voluntariat s-au răspândit treptat în întreaga lume. În timpul crizei economice din 1929 în Bulgaria, voluntariatul a fost o metodă de a sprijini tinerii ce nu aveau locuri de muncă, în sensul că pentru activitățile desfășurate li se acorda un loc de cazare și alimentație. Din secolul XX și până în prezent își desfășoară activitatea „Armata Salvării”, una din cele mai vechi și mai mari organizații care lucrează pentru persoanele defavorizate.

^{*} Rodica CRUDU, dr. conf. univ., Academia de Studii Economice a Moldovei, E-mail: crudu.rodica@ase.md

[†] Ecaterina BRAD, Academia de Studii Economice a Moldovei. Tel. +37378181587, E-mail: ecaterina.brad.96@inbox.ru

Deși este o organizație de caritate, ea a organizat o serie de programe de voluntariat încă de la începuturile ei (Oppenheimer and Warburton, 2000).

În primele câteva decenii ale secolului XX, au fost înființate mai multe organizații de voluntari, inclusiv: Rotary International, Kiwanis International, Association of Junior Leagues International and Lions Clubs International.

După anul 1990 în majoritatea țărilor se atestă o creștere a numărului de organizații nonguvernamentale și a voluntarilor. Oportunitățile de a practica munca voluntară s-au dublat, au fost elaborate tot mai multe programe pentru tineri, care să vizeze activitățile de voluntariat, programe de training pentru voluntari în Germania, Austria, Spania sau Olanda.

Astăzi munca voluntară este tot mai răspândită, atrăgând tineri din întreaga lume, oferind programe, instruirii și cultivându-le persoanelor spiritul civic, antrenându-i în diverse activități cu caracter social.

Studierea noțiunii de „voluntariat” și tipuri de voluntariat

În literatura de specialitate se regăsesc o serie de definiții cu referire la „voluntariat”. Abordarea acestora creează o viziune clară despre semnificația acestui fenomen și despre răspândirea sa în întreaga lume. Iată de ce este foarte important documentarea cu această noțiune, pentru a se putea delimita o muncă voluntară de una remunerată.

Wilson analizează „voluntariatul” drept o activitate altruistă în care o persoană sau un grup oferă servicii fără câștig financiar sau social (Wilson, 2000, p. 190).

Voluntariatul este un set de atitudini sau dispoziții personale, un mod organizat a prezenței și a acțiunii sociale (Meija and Valladares, 2015, p. 44).

În viziunea lui Dilon, voluntariatul este o acțiune voluntară, un principiu prin care indivizii sunt liberi să-și aleagă obiectivele și să le atingă în limitele anumitor constrângeri sociale și culturale, spre deosebire de acțiunile forțate sau predeterminate (Dilon, 2013, p. 161).

Activitățile de voluntariat sunt diverse, în orice domeniu există cineva care are nevoie de serviciile unui voluntar. Drept urmare se delimitează câteva tipuri de voluntariat la nivel internațional:

- Rezervații naturale. Voluntarii repară potecile, curăță fântânile și izvoarele, plantează copaci, etc..
- Dificultăți în învățare. Voluntarul ajută persoanelor cu dificultăți în învățare să se descurce independent în situații noi.
- Sănătate mentală. Voluntarul ajută la pregătirea activităților în centrele de zi și grupurile sociale și oferă ajutor individual.
- Persoane în etate. Voluntarul acordă ajutor în cantinele sociale sau centrele de zi – servirea mesei, organizarea activităților distractive, ajută în case rezidențiale și spitale.
- HIV / SIDA/ Droguri. Voluntarii pot ajuta cu oferirea unor informații, participa în prevenire și educare (Bețivu, 2011, p. 4 - 6).

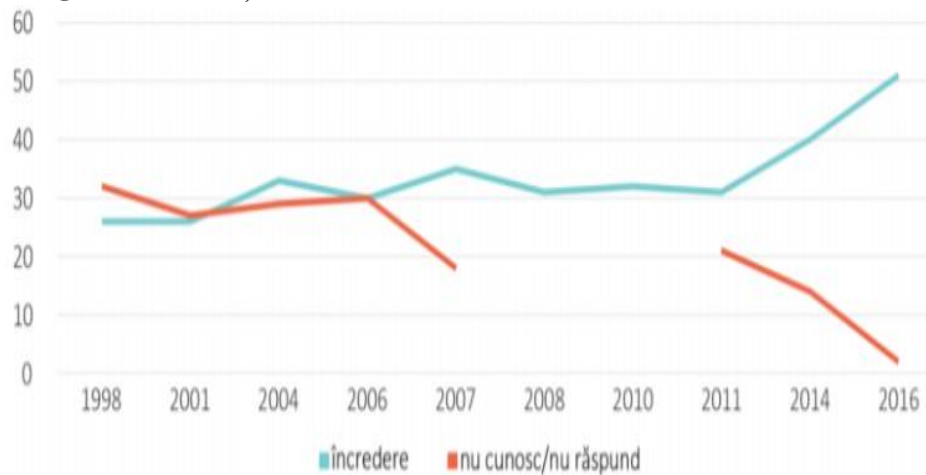
Voluntariatul în Uniunea Europeană

Istoria voluntariatului European variază de la o țară la alta. În timp ce unele țări au o tradiție mai îndelungată în materie de voluntariat, în altele sectorul este slab dezvoltat sau se află abia într-o fază incipientă. Potrivit sondajului Eurobarometru din 2007, trei europeni din zece au declarat că participă la activități de voluntariat.

În ceea ce privește statele membre ale Uniunii Europene, cele mai frecvente sectoare în care sunt implicați active voluntarii, sunt: sportul, activitățile sociale, de binefacere și sănătate, organizații religioase, cultură, recreere și distracție, cercetare, etc..

Pentru unele țări se testează nivelul de încredere a cetățenilor în voluntariat. În figura 1, se evaluează evoluția încrederii în ONG – uri, pe o perioadă de 10 ani consecutivi în țara vecină, România. Datele recente arată o creștere a nivelului de încredere în organizațiile neguvernamentale din România, cu un trend de apropiere de media Uniunii Europene. În România trendul a fost aproximativ constant cu o medie de 30%, însă a crescut vertiginos din 2016 ajungând aproximativ la 50 %.

Figura 1. Evoluția încrederii în ONG – uri, România, 1998 - 2016



Sursa: Date electorale românești (1998, 2001, 2004, 2006, 2008, 2011), Omnibus FDSC (2010), sondaj post electoral-UBB (2014), Omnibus 2016. Disponibile online la: <https://www.stiri.ong/resurse/despre-sector/cetatenii-sub-lupa-analiza-despre-civism-voluntariat-si-comunitate-la-romani> (accesat pe 22.12.2018)

În ceea ce privește voluntariatul oficial în ultimii ani nu s-au observat diferențe de gen (41 % dintre bărbați, comparativ cu 42 % dintre femei), femeile fiind mai predispuse pentru a se implica în voluntariat.

Programe și organizații de voluntariat în Uniunea Europeană

În Uniunea Europeană au fost create un număr impunător de organizații și programe de voluntariat, care urmăresc diverse scopuri, de la politice, sociale, până la educative. Unele din cele mai importante au o istorie și tradiții, care le-au făcut să fie cunoscute și să aibă voluntari din întreaga lume.

- AIESEC (Asociația Internațională a Studenților în Economie și Comerț) este o asociație studențească globală, non – guvernamentală, independentă și non – profit, condusă de studenți sau proaspăt absolvenți ale unei instituții de învățământ superioare. AIESEC are în componența sa peste 5 000 de parteneri, aceștia aducându-și aportul în dezvoltarea și promovarea tinerelor talente. Ideea din spatele AIESEC a început în 1930, când reprezentanți ai anumitor universități din Europa au făcut schimb de informații despre diferite programe din specializarea afacerii și economie. Studenții participau la Stagii Internaționale, dar în general din proprie inițiativă, și tot procesul a fost întrerupt de către Al 2-lea Război Mondial. În 1944, oarecum, țările neutre scandinave încă făceau schimburi de studenți: în Stockholm, Bertil Hedberg (official la Universitatea de Economie din Stockholm) și doi

studenți Jaroslav Zich din Cehoslovacia și Stanislas Callens din Belgia au fondat *AIESE*, precesorul *AIESSEC*-ului (Kern, 2003), care a fost fondat oficial în 1948. Fondarea *AIESSEC* a fost făcută într-un timp foarte nefast, după Al Doilea Război Mondial Europa, era devastată, aproximativ 72 de milioane de oameni au murit în acest conflict mondial. În acest context în Europa exista o nevoie disperată de manageri și lideri. Continentul nu avea nevoie doar de dezvoltarea afacerilor, ci de mai mult, oarecum războiul a deteriorat relațiile dintre națiunile continentului. *AIESSEC* a devenit popular la finele anului 1960, când 2 467 de schimburi au fost realizate, și peste 4 200 la sfârșitul anilor 1970.

- Programul Erasmus + este programul Uniunii Europene de susținere a educației, formării, autodezvoltării, tineretului și sportului. Bugetul său de 14,7 miliarde de euro oferă oportunități pentru 4 milioane de europeni să studieze, să câștige experiență și să se angajeze voluntary în străinătate.

- Colegiul Europei, Asociația Absolvenților sunt un grup de asociații constituite din foști studenți. Acestea organizează deseori evenimente sociale, publică buletine de știri sau colectează fonduri pentru organizație. În plus, aceste grupuri susțin absolvenții noi și oferă un forum pentru a forma și consolida noi prietenii și relații de afaceri cu oameni de același gen.

Voluntariatul în Republica Moldova

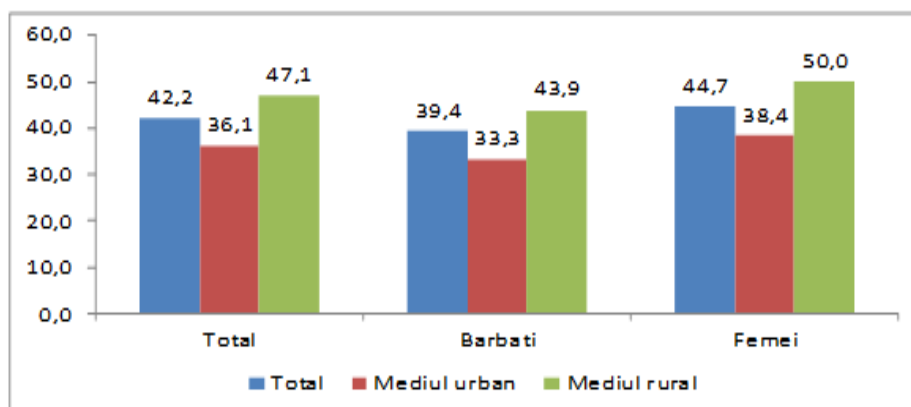
În Republica Moldova a intrat în vigoare o lege importantă care reglementează voluntariatul. Legea Voluntariatului Nr. 121 din 18.06.2010 evidențiază:

a) domeniile care beneficiază de programe de stimulare a voluntariatului, raporturile sociale necesare și care rezultă din voluntariat, cerințele față de acestea, responsabilitățile participanților la activitatea de voluntariat, responsabilitățile autorităților publice în implementarea legii;

b) modul și condițiile de participare benevolă a persoanelor fizice la activități de voluntariat în favoarea comunității, fără remunerare sau orice altă recompensă financiară sau materială, exceptând acoperirea cheltuielilor pentru realizarea activității de voluntariat.

Biroul Național de Statistică informează, că implicarea populației în activitățile voluntare este un fenom larg răspândit în Republica Moldova. Munca voluntară fiind considerată munca fără plată, neobligatorie în folosul altor familii sau în folosul comunității.

Figura 2. Ponderea voluntarilor în totalul populației de 15 ani și peste pe sexe și medii, procente, 2015



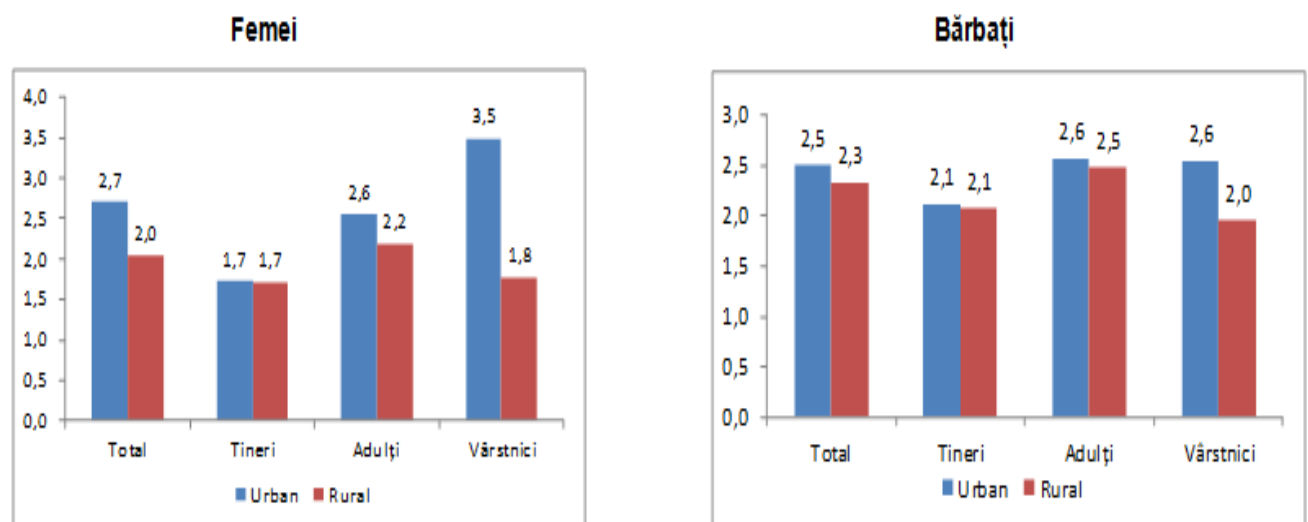
Sursa: Biroul Național de Statistică al Republicii Moldova. Disponibil online la: <http://www.statistica.md/newsview.php?l=ro&id=4917&idc=%20168> (accesta pe 13. 04. 2019)

Pentru a înțelege mai bine fenomenul de voluntariat, se analizează datele estimate de Biroul Național de Statistică pentru anul 2015, date mai noi nefiind încă accesibile. În figura 2 se prezintă ponderea voluntarilor în totalul populației de 15 ani și peste pe sexe și medii.

Din grafic rezultă că activitățile voluntare într-o proporție mai mare sunt răspândite în rândul femeilor (44,7% din totalul femeilor de 15 ani și peste) față de bărbați (39,4% din totalul bărbaților de 15 ani și peste) și printre locuitorii din mediul rural (47%) față de cei din mediul urban (36% totalul persoanelor de 15 ani și peste). În totalul persoanelor în vârstă de muncă atât printre femei, cât și printre bărbați, ponderi net superioare le au voluntarii din mediul rural.

De asemenea, o importanță majoră în activitățile de voluntariat o are și durata medie a acestor activități pe sexe, medii și grupe de vârstă. Figura 3 proiectează aceste activități în funcție de orele pe săptămână acordate voluntariatului.

Figura 3. Durata medie a activităților de voluntariat pe sexe, medii și grupe de vârstă, ore pe săptămână, 2015



Sursa: Biroul Național de Statistică al Republicii Moldova. Disponibil online la: <http://www.statistica.md/newsview.php?l=ro&id=4917&idc=%20168> (accesta pe 13. 04. 2019)

Rezultă că mai mult timp dedică muncilor voluntare adulții și vârstnicii, în medie câte 2 ore și 24 minute pe săptămână. Comparativ cu aceștia, durata medie înregistrată în rândul tinerilor este în medie cu jumătate de oră mai mică, - aproximativ 2 ore pe săptămână. Cel mai mult timp a fost alocat lucrului neplătit în folosul altora de către femeile vârstnice din mediul urban – în medie câte 3 ore și 30 minute pe săptămână.

Se presupune că pentru următorii ani (2016 – 2018) nu au intervenit schimbări ne semnificative, întrucât este mai dificil de estimat pentru că nu încă nu au fost publicate date relevante.

În Republica Moldova, activează o serie de organizații de voluntariat, care au ca scop apărarea intereselor, drepturilor, integrarea în societate, precum și antrenarea tinerilor în diverse activități constructive.

O importanță deosebită se acordă organizațiilor internaționale, care își desfășoară activitatea pe teritoriul Moldovei cu o vechime de 10 ani și mai mult.

- AVI Moldova (Asociația de Voluntariat Internațional din Moldova) și-a început activitatea în anul 2001, când s-a format un grup de inițiativă alcătuit din 8 persoane. Principalele scopuri pe care le promovează aceasta sunt:

- asigurarea păcii, toleranței;
- voluntariatul internațional;
- schimbul intercultural;
- modul sănătos de viață.

- Consiliul Național al Tineretului din Moldova este structura asociativă a 61 de organizații de tineret în procesul de elaborare, implementare și evaluare a politicilor de tineret. Fiind fondată în 1999, are ca scopuri bine definite:

- susținerea tinerilor din întreaga țară;
- asigurarea libertății opiniei și exprimării;
- implicarea tinerilor în procesul de luare a deciziilor întru formarea spiritului civic.

Un proiect realizat de Norvegia și cu suportul Asociației „Vita” din Moldova a fost – Primul festival pentru copiii invalizi „Another Smiling Face” („Încă o față zâmbitoare”). Scopul primordial a fost sociologizarea copiilor cu handicap din Moldova. Această acțiune a încununat campania, a cărei parte integrantă a devenit acțiunea de caritate “Și tu poți dăruia un zîmbet” și care a inclus 10 evoluții ale artiștilor la case de copii și 10 concerte filantropice, colectându – se 26 mii de lei. Sau o altă acțiune inițiată de Projects Abroad, fondator marea Britanie. Scopul principal fiind sociologizarea orfanilor din casele de copii specializate.

Drept urmare, în Moldova se fac încercări de a sensibiliza comunitatea prin acțiuni de caritate, filantropice. La acest capitol țara noastră se extinde treptat. Inspirați din practica internațională putem implementa acțiuni concrete, care să consolideze spiritul și datoria civică aici acasă.

5. Concluzie

Actualmente tot mai mult se pune accent pe desfășurarea voluntariatului, care nu este doar o oportunitate de a cunoaște oameni noi și a interacționa, ci și o modalitate de creștere, de îmbogățire a CV – ului. La nivel european activează o serie de organizații, se implementează programe de voluntariat, în cadrul cărora se desfășoară activități creative, interactive, care oferă oportunitatea de autodezvoltare, generare de noi idei, aplicarea în practică a unor cunoștințe teoretice, explorarea de noi medii, noi țări, învățare și experiență inedită. În Republica Moldova se încearcă prin anumite programe să se stimuleze tinerii de a-și ocupa timpul cu ceva util, de a se simți importanți ajutând pe cineva care are mare nevoie de un sprijin, de o încurajare. Prin urmare, orice țară, indiferent de istorie, tradiții, cultură trebuie să se mobilizeze în susținerea unor grupuri defavorizate de persoane, precum și în apărarea unor interese la nivel comunitar. Poate de aceea s-au creat organizațiile de voluntariat, pentru a trăi într-o lume mai bună.

Referințe bibliografice:

Bețivu, C. (2011). Activități de voluntariat în cadrul serviciilor psiho – sociale. 10 p.. Preluat online pe 21 Decembrie 2018 din <https://ru.scribd.com/document/57143406/Conceptul-de-voluntariat-%C5%9Fi-istoria-acestui-a-pe-P%C4%83mint>

- Biroul Național de Statistică al Republicii Moldova. Date privind ponderea voluntarilor în totalul populației de 15 ani și peste pe sexe și medii, 2015 și durata medie a activităților de voluntariat pe sexe, medii și grupe de vârstă, ore pe săptămână, 2015. Disponibil online la: <http://www.statistica.md/newsview.php?l=ro&id=4917&idc=%20168>
- Date electorale românești (1998,2001, 2004, 2006, 2008, 2011). Omnibus FDSC (2010), sondaj post electoral-UBB (2014), Omnibus (2016). Disponibile online: <https://www.stiri.org/resurse/despre-sector/cetatenii-sub-lupa-analiza-despre-civism-voluntariat-si-comunitate-la-romani> (Preluate pe 22 Decembrie 2018)
- Dilon, M. (2013). "Chapter Four: Talcott Parsons and Robert Merton, Functionalism and Modernization", Introduction to Sociological Theory: Theorists, Concepts, and their Applicability to the Twenty-First Century. ISBN 9781118471906, 181 p.. Retrieved December, 21, 2018, from [https://en.wikipedia.org/wiki/Voluntarism_\(action\)](https://en.wikipedia.org/wiki/Voluntarism_(action))
- Legea Voluntariatului Nr. 121 din 18.06.2010// MO al RM Nr. 179 – 181, Sfera de reglementare și obiectivele legii, art.1, alin. (1). Disponibilă online: <http://lex.justice.md/index.php?action=view&view=doc&lang=1&id=336054> (Preluată pe 23 Decembrie 2018)
- Kern, B. (2003) „AIESEC helps interns make adjustments”. Retrieved December 23, 2018, from <https://ro.wikipedia.org/wiki/AIESEC>
- Meija, M. H., Valladares P.. Manual de Gestion Cultural para Voluntarios, ISBN: 978 – 99926 – 797 – 0 – 8, 285 p.. Retrieved December 21, 2018, from <http://www.undp.org/content/dam/honduras/docs/publicaciones/ManualGestion.pdf>
- Oppenheimer, M., Warburton, J. R.. (2000). Volunteers and Volunteering. 120 p.. Retrieved December 21, 2018, from <https://en.wikipedia.org/wiki/Volunteering>
- Wilson, J. (2017). "Volunteering". Annual Review of Sociology. 215 p.. Retrieved December 21, 2018, from at: <https://en.wikipedia.org/wiki/Volunteering>